

Добрянська М. В.,
аспірантка кафедри фінансів,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Шкварчук Л. О.,
д.е.н., професор кафедри фінансів

АНАЛІЗУВАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ТА УПРАВЛІННЯ НИМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю удосконалення методики аналізування оборотних коштів та правильної їх організації для підвищення ефективності їх управління.

Мета аналізування оборотних коштів полягає у визначенні забезпеченості підприємства різними видами матеріальних ресурсів з погляду конкурентоспроможності його діяльності, пошуку резервів раціонального використання і зниження матеріаломісткості продукції.

Для визначення економії чи перевитрати матеріалів за рахунок зниження чи збільшення матеріаломісткості продукції, зміну коефіцієнта матеріаломісткості множать на матеріальні витрати базового періоду. При глибшому аналізі загальної матеріаломісткості товарного випуску потрібно визначити, який з елементів матеріальних витрат вплинув на її зміну. Тому розраховують часткові показники матеріаломісткості для різних елементів витрат: сировини, основних матеріалів, куплених напівфабрикатів, допоміжних матеріалів, паливних і енергетичних витрат. [1, с.403]

На матеріаломісткість продукції впливають зовнішні і внутрішні фактори, які зображено на рисунку 1.

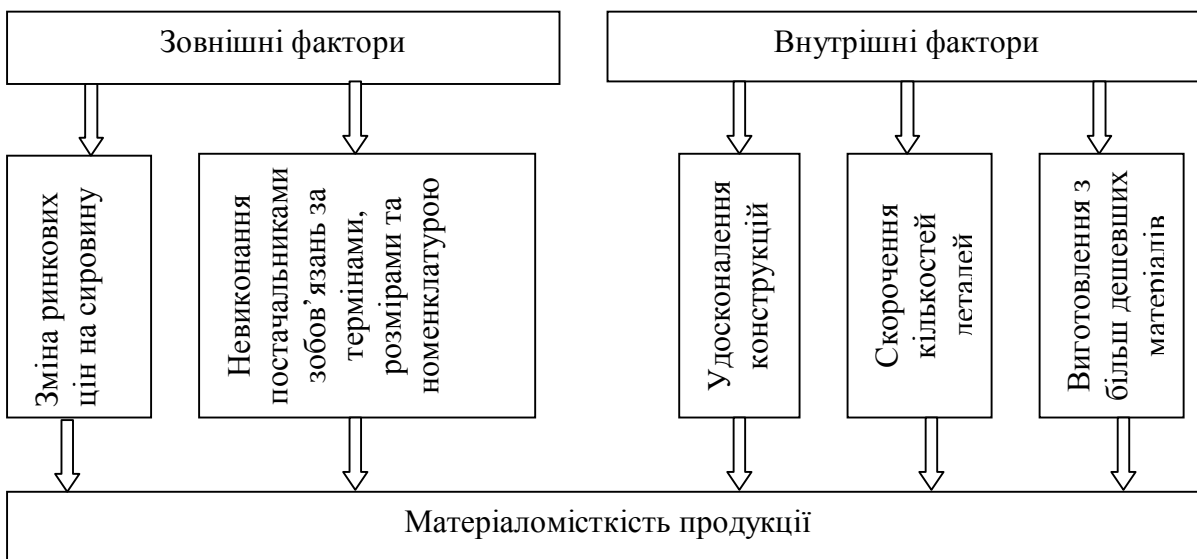

Рис. 1. Схематичне відображення процесу впливу на матеріаломісткість продукції*

* - розроблено автором

Важливим етапом при аналізуванні оборотних коштів є визначення потреби в них, яка здійснюється через їх нормування. Доцільно зауважити що: при завищенні розміру оборотних коштів утворюються великі запаси сировини на складах, контроль за зберіганням яких погіршується, що призводить в свою чергу до перевитрат підприємства; нестача оборотних коштів сприяє появі прострочених платежів і заборгованості, спричиняє перебої у виробничому процесі, що супроводжується зменшенням виробництва та не додержанням прибутку.

При аналізуванні оборотних коштів доцільно перевірити ефективність їх використання, що характеризується швидкістю їх обороту, тобто оборотністю.

Прискорення оборотності цих коштів зумовлює:

1) збільшення обсягу продукції на кожну грошову одиницю поточних витрат

підприємства;

2) вивільнення частини коштів і, завдяки цьому, створення додаткових резервів для розширеного виробництва.[2, с.187]

Вченими економістами запропоновано показники (коефіцієнт оборотності, коефіцієнт закріплення, тривалість одного обороту), які необхідні для аналізування інтенсивності використання оборотних коштів підприємством.

Для раціонального використання оборотних коштів підприємством і підвищення ефективності виробництва, можна досягнути за допомогою наступних способів:

- 1) зменшення виробничих запасів товарно-матеріальних цінностей через заміну роздрібною торгівлі на торгівлю оптову (партіями);
- 2) збільшення швидкості оборотності оборотних коштів;
- 3) скорочення терміну оборотності дебіторської заборгованості;
- 4) збільшення терміну оборотності кредиторської заборгованості.

Для того, щоб визначити рівень ризику використання оборотних коштів потрібно визначити рівень ліквідності, який залежить від їх розміщення, умов організації виробництва і реалізації продукції.

Ступінь ліквідності в цілому оборотних коштів визначається, як відношення відповідної частки оборотних коштів до короткострокових зобов'язань. На практиці застосовують наступні показники: коефіцієнт автономії, коефіцієнт покриття, коефіцієнт абсолютної ліквідності.[3, с.80]

Щодо управління оборотних коштів слід належне місце віддати проблематиці управління запасів, так як запаси становлять значну частину оборотних коштів. На вітчизняних підприємствах прийнято зберігати значну частину запасів на складах, що в свою чергу призводить до перевитрат підприємства. До зайвих витрат відносять:

- витрати по догляду за складським приміщеннями в яких зберігаються запаси;
- витрати на оплату праці персоналу, який здійснює контроль за їх зберіганням;
- втрати від псування, старіння товарно-матеріальних цінностей.

Порятунком в такій ситуації стає використання зарубіжного досвіду, а саме методу поставки запасів «In –time», коли підприємство не має зовсім складських запасів, а вони підвозяться постачальниками у визначений час. Основою цього методу була Японська система «Канбан», суть якої полягає в тому, що усе виробництво забезпечується матеріальними ресурсами в такій кількості і в такий термін, які необхідні для виконання певного замовлення. Широкого застосування вищезгадана система знайшла у автомобільній промисловості Японії.

Подальші дослідження сприятимуть розробці нових методів управління оборотними коштами, їх аналізу, які зменшуватимуть вартість утримання запасів, що допоможе підприємства збільшувати обсяги виробництва, залучати більше інвестицій та залишатись конкурентноспроможними у ринкових умовах.

Література

1. Мних Є. В. *Економічний аналіз: підручник. - Вид. 2-ге, перероб. та доп. / Є. В. Мних. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. - 465 с.*
2. Шваб Л. І. *Економіка підприємства: навчальний посібник. - 4-е вид. / Л. І. Шваб. Київ: Каравелла, 2007. - 584 с.*
3. Гриньова В. М. *Фінанси підприємств: навчальний посібник. - 2-ге вид., перероб. і доп. / В. М. Гриньова, В. О. Коюда. Київ: Знання-Прес, 2004. - 424 с.*